

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Статистика: Смертність та довілля в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.hearts.in.ua/articles/heart_statistics/691.php
2. Георгій Кобзар Не все здорово зі станом здоров'я українців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khpg.org/index.php?id=1347115279>]
3. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2004 році. – Міністерство охорони навколишнього середовища та ядерної безпеки України, 2002. – С.16.
4. Програма Підтримки Вугільного Сектору – Контракт ЄК 2008/141 - 542 Підсумковий Звіт Проект. – 137 с.
5. Роль засобів масової інформації та інших джерел у формуванні здорового способу життя молоді / О. Яременко, О. Балакірева, Н. Бутенко та ін. – К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2000. – 11 с.
6. Безпека життєдіяльності: Соціально-психологічні аспекти алкоголізму та наркоманії: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2006 – С.35-36.
7. Формування здорового способу життя молоді: проблеми і перспективи / О. Яременко, О. Балакірева, О. Вакуленко та ін. – К.: Український інститут соціальних досліджень, 2000. – 207 с.

РОЛЬ РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В ПОКРАЩЕННІ СТАНУ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

В.Ю. ГРУНТОВА

*ДВНЗ «Національний гірничий університет»,
Дніпропетровськ, Україна*

Одним з найважливіших завдань держави є збереження і зміцнення здоров'я громадян. Формуванню здорового способу життя людини особливо сприяє рекреаційна діяльність, спрямована на відновлення розумових, духовних і фізичних сил людини шляхом загальнооздоровчого і культурно-пізнавального відпочинку, туризму, санаторно-курортного лікування, любительського та спортивного рибальства тощо [1].

Особливо підвищується значення рекреації в умовах техногенного навантаження на навколишнє природне середовище, високої інтенсивності та напруженості праці в сучасному виробництві, наростання психологічних перевантажень та ін.

Визначальним фактором рекреаційної діяльності виступають природні ресурси, до яких належать лікувальні та оздоровчі фактори багатопільового призначення (ліси, лікувальні кліматичні місцевості, поверхневі води), лікувальні речовини (мінеральні води, грязі, озокерит), а також рекреаційні властивості гірських і передгірських ландшафтів, заповідних територій.

При організації ефективної рекреаційної діяльності необхідно враховувати екологічний стан рекреаційно-оздоровчих факторів та природних компонентів довілля, оскільки зниження їх якісних характеристик становить небезпеку як для

суспільства, так і для кожної людини, а також різко негативно позначається на рекреаційній привабливості території [2].

Постановка проблеми. Екологічні умови місцевості поряд із лікувально-оздоровчими властивостями природних ресурсів визначають комфорт відпочинку, якість оздоровлення та загальну цінність рекреаційної території.

Традиційними методами оцінки стану довкілля є фізико-хімічні дослідження, які дають змогу встановлювати фактичні значення концентрацій різноманітних забруднюючих речовин, але не дають відповіді на питання про загальну токсичність і мутагенність об'єктів довкілля та ступінь їх небезпеки для біоти та людини. В даній ситуації необхідним доповненням можуть слугувати біоіндикаційні дослідження, спрямовані на виявлення цитогенетичних порушень у живих істот від дії несприятливих екологічних чинників та оцінку стану довкілля на основі цих проявів. Сукупність хімічних показників та відгуків біологічних систем дозволяє отримати комплексну та адекватну оцінку стану компонентів навколишнього середовища і природних лікувальних ресурсів, а також прогнозувати їх зміни під впливом господарської діяльності.

Метою роботи були комплексні багаторічні дослідження екологічного стану повітряного басейну, ґрунтів та водних джерел за загальним токсико-мутагенним фоном на території курортів Дніпропетровської області (с. Новотроїцьке та с. Орловщина).

Методика досліджень включала вибір моніторингових точок, відбір зразків (ґрунтів, водних джерел та ін.) та мікроскопічні дослідження [3].

Для оцінки загальної токсичності (потенційної мутагенності) атмосферного повітря використовували тест «Стерильність пилку індикаторних рослин». Токсико-мутагенні властивості зразків ґрунту і водних джерел (поверхневих та підземних) оцінювали за допомогою високочутливих тестів «Мітотичний індекс» та «Частота аберантних хромосом» в клітинах кореневої меристеми *Allium cepa* L., а також «Ростового тесту» на паростках різних культур. Для оцінки загального мутагенного фону використовували «Мікроядерний тест» у соматичних клітинах ротової порожнини дітей дошкільного віку, які мешкають на досліджуваній території.

Результати досліджень були зведені до інтегральних умовних показників ушкодженості (ІУПУ), які за єдиною уніфікованою шкалою характеризували згідно встановлених категорій екологічної безпеки («безпечна», «помірно безпечна», «небезпечна») [3].

Результати багаторічних цитогенетичних досліджень (2001-2011 рр.) свідчать про те, що екологічний стан атмосферного повітря, ґрунтів та водних джерел на території курортів с. Новотроїцьке та с. Орловщина коливається від оціночних характеристик «безпечної» та «помірно безпечної» категорій екологічної безпеки.

Значення інтегральних умовних показників ушкодженості досліджуваних об'єктів довкілля на території с. Новотроїцьке знаходяться в діапазоні 0,063 до 0,234 у.о. Згідно оціночної шкали екологічний стан атмосферного повітря, ґрунтів та природних вод на території курорту за токсико-мутагенним фоном віднесено до «безпечної» категорії екологічної безпеки за весь досліджений період. Для таких територій рекомендується інформаційний періодичний регламентний

контроль, а також розглядається можливість їх використання в якості умовно-контрольних в системі екологічного моніторингу.

На території с. Орлівщина екологічний стан повітряного басейну характеризується значенням ГУПУ=0,358 у.о., що відповідає «помірно небезпечній» категорії екологічної безпеки. В даному випадку існує необхідність встановлення причин і ступеню відхилення якісних характеристик атмосферного повітря від нормативних показників та розробки рекомендаційних заходів для покращення ситуації.

Висновки та перспективи використання результатів дослідження. Проведення періодичного біомоніторингу на територіях курортних, лікувально-оздоровчих та рекреаційних зон поряд із фізико-хімічними методами дослідження є необхідною умовою збереження природоохоронного статусу, оптимальних умов функціонування природних комплексів, а також підтримки та відновлення фізіологічних можливостей організму людини. Результати досліджень будуть корисні для прийняття управлінських рішень в галузі рекреаційного природокористування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 22.06.2009 № 330 «Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України».

2. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія К.: Центр навчальної літератури, 2007. - 312 с.

3. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 13.03.2007 № 116 «Про затвердження методичних рекомендацій «Обстеження та районування території за ступенем впливу антропогенних чинників на стан об'єктів довкілля з використанням інтегральних цитогенетичних методів».

ОЦІНКА ВМІСТУ У ҐРУНТІ ХІМІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ, ЯКІ ФОРМУЮТЬ ЯКІСТЬ ПРОДУКЦІЇ АПК

С.М. ЛИСИЦЬКА, В.Є. ВОСКОВОЙНИКОВА
*ДВНЗ «Національний гірничий університет»,
Дніпропетровськ, Україна*

Сучасне рослинництво неможливе без регулювання кількості поживних хімічних речовин, що надходять у трофічних ланцюгах до культурних рослин.

Нормальний розвиток рослинних організмів потребує наявності як макроелементів (С, О, Н, N, P, K, Ca, Mg, S, Fe), так і мікроелементів (Mn, Cu, B, Co, Zn, Mo, J) [1]. Вищеназвані хімічні елементи мають між собою тісний взаємний зв'язок. Їх важливе фізіологічне значення для життєдіяльності рослин висвітлено в багатьох наукових роботах [1-3].

Особлива роль у вуглеводному, білковому, фосфорному метаболізмі, каталітичних і регуляторних процесах належить мікроелементам [4, 5]. Вони, головним чином, є функціональними елементами, входять до складу ферментів,